

זמן אכילה ושתייה – לחיוב ברכה אחרונה

קטעים מגמרא ושוע"ר – הקשורים לנושא השיעור

כריתות יג, א

שתה וחזר ושתה אם יש מתחלת שתייה ראשונה ועד סוף שתייה אחרונה כדי אכילת פרס מצטרפין יותר מכאן אין מצטרפין.

תוספתא תרומות פ"ז ה"ג

שתה חזר ושתה חזר ושתה אם יש מתחלת שתייה ראשונה עד סוף שתייה אחרונה כדי שתית רביעית מצטרפין ואם לאו אין מצטרפין.

רמב"ם הל' תרומות פ"י ה"ג

אכל וחזר ואכל, שתה וחזר ושתה, אם יש מתחלת אכילה ראשונה עד סוף אכילה אחרונה כדי אכילת פרס ומתחלת שתייה ראשונה עד סוף שתייה אחרונה כדי שתיית רביעית הרי אלו מצטרפין.

השגת הראב"ד שם

אמת הוא שכן מצא בתוספתא, אבל במסכת כריתות פרק אמרו לו אכלת חלב נראה שאף לשתיה בעינין כדי אכילת פרס.

שוע"ר סי' תריב

ג שתי אכילות מצטרפות, כגון שאכל מעט והפסיק וחזר ואכל מעט עד שהשלים לכשיעור מצטרפין, והוא שלא שהה מתחילת אכילה ראשונה עד סוף אכילה אחרונה יותר מכדי אכילת פרס (פירוש חצי ככר לחם), אבל אם שהה יותר מכדי אכילת פרס אין מצטרפין, לפי שאין דעתו מתיישבת באכילה מופסקת כזו.

ד שיעור אכילת פרס שאמרו ביום הכיפורים ובכל איסורי תורה בין שהן מן התורה בין שהן מדברי סופרים, יש אומרים שהוא כמו ד' ביצים, ויש אומרים שהוא כמו ג' ביצים שוחקות כלומר במילוי ובריוח ולא בצמצום. ולענין הלכה כל שהוא בשל תורה הלך אחר המחמיר וכל שהוא בשל דבריהם הלך אחר המיקל.

טו שתיות מצטרפות זו עם זו כגון ששתה מעט והפסיק מעט וחזר ושתה מעט ובין שתיהן יש כמלא לוגמיו חייב במה דברים אמורים כשלא שהה מתחלת שתייה ראשונה עד סוף שתייה אחרונה יותר מכדי שתיית רביעית הלוג אבל אם שהה יותר מכדי שתיית רביעית אין מצטרפין.

ויש אומרים שלעולם הן מצטרפין אלא אם כן שהה מתחלת שתייה ראשונה עד סוף שתייה אחרונה יותר מכדי אכילת פרס כמו בצירוף שתי אכילות.

ולענין הלכה יש להחמיר לכתחלה ולפסוק כסברא האחרונה.

לוח ברכת הנהנין פ"ב

ז שיעור צירוף שתייה יש אומרים שהוא בכדי שיעור שתיית רביעית ואם שתה כחצי רביעית בחפזון שלא כדרך שתיית רוב בני אדם ושהה מעט וחזר ושתה אם יש מתחלת שתייה ראשונה עד סוף שתייה אחרונה כדי שתיית רביעית של שאר כל אדם מצטרפין זה עם זה (והוא הדין אם לא הפסיק בינתיים אלא ששהה בשתייתו כל כך) ויש אומרים ששיעור צירוף השתיות רביעית בכדי אכילת פרס כמו צירוף אכילות וספק ברכות להקל.

סדר ברכות הנהנין פ"ח

(א) ואין שתייה פחותה מרביעית הלוג ... ויש מסתפקים בברכה אחרונה של יין אם מברכים אותה על כזית וטוב ליזהר שלא לשתות אלא פחות מכזית או רביעית אבל בדיעבד שכבר שתה כזית ואין לו כדי רביעית אין צריך לברך אחריו.

(ב) אכל כחצי זית ושהה מעט וחזר ואכל כחצי זית אם יש מתחילת אכילה ראשונה עד סוף אכילה אחרונה יותר מכדי אכילת פרס (שהוא חצי ככר של ששה ביצים) אינן מצטרפין זה עם זה ואפילו לא הפסיק כלל באכילתו אלא שהה כל כך מתחילת אכילת הכזית עד סופו.

(ו) שיעור צירוף שתיה יש אומרים שהוא בכדי שיעור שתיית רביעית ואם שתה כחצי רביעית בחפזון שלא כדרך שתיית רוב בני אדם ושהה מעט וחזר ושתה אם יש מתחלת שתיה ראשונה עד סוף שתיה אחרונה כדי שתיית רביעית של שאר כל אדם [מצטרפין זה עם זה יותר מכן] אין מצטרפין זה עם זה (והוא הדין אם לא הפסיק בינתיים אלא ששהה בשתייתו כל כך).

ויש אומרים ששיעור צירוף השתיית רביעית בכדי אכילת פרס כמו צירוף אכילה וכן עיקר. לפיכך יש לברך ברכה אחרונה על קאווי וטיי"א חמין אף על פי ששותהו מעט מעט אם לא שהה יותר מכדי אכילת פרס.

שארית יהודה או"ח סי' טו

ועל דבר אשר נסתפקת בענין שתיית טי"א או קאווי חמין, אם מצטרפין לקולא בכדי שתיית רביעית בינונית או בכדי אכילת פרס, לפי שמצאת בברכת הנהנין של רבינו אהמו"ר ז"ל (בפרק ח' הלכה ו') שהעיקר אם לא שהה בכדי אכילת פרס מצטרפין. דע לך אהובי כי בפירוש שמיע ליה מיניה דמר אחאי ז"ל, שכתב כן לפי שלא סמך על מ"ש המ"א (סי' ר"י סק"א), דצירוף דלענין ברכה תליא בפלוגתא דהרמב"ם והראב"ד שבטוש"ע הלכות יו"כ. אלא אפילו להרמב"ם דסבירא ליה דאם שהה יותר מכדי שתיית רביעית אינו מצטרף, היינו דוקא ביום כיפור ששיעורו מלא לוגמא, שהוא פחות מרביעית. אבל בברכה אחרונה ששיעורה ברביעית, אין סברא כל כך לשער שתיית רביעית שבמהרה בכדי שתיית רביעית בשתייה בינונית.

שו"ת צמח צדק או"ח סי' קח

[שיעור כדי אכילת פרס] ששה מינוטין.

בשוה"ג שם (מהרה"ק מהרי"נ מניעזין)

בענין שיעור אכילת פרס כמה הוא על הזייגער דברתי כעת עם כ' אהמו"ר שיי"נ [הצמח צדק] ומסכים הוא על שבעה מינוטין. וטעם וראי' לא אמר לי ע"ז. ולענין אכילת יוכ"פ אפשר נכון להחמיר כסברת החתם סופר על תשעה מינוט.

ספר המנהגים – חב"ד ע' 45

בשיעור אכילת פרס רבו הדעות, ובשו"ת צ"צ לענין תשעה באב: ששה מינוט, ובמק"א כתב – שבעה מינוט.

בשוה"ג שם

בשדי חמד פאת השדה אסיפת דינים מערכת אכילה בסופה הובאה שמועה מהרה"צ וכו' הר"ה מפאריטש בשם הצ"צ אשר שיעורי אכ"פ הוא "לא פחות משלשה מינוטין ולא יותר על שבעה מינוטין". ואף שאין אנו אחראין לכל השמועות ובפרט שהוא בסתירה לשו"ת צ"צ הנ"ל – למיחש מיבעי.

משנה ברורה סי' רי ס"ק א

והנה לענין שתיית טה"ע וקאפ"ע שהדרך לשתותו כשהוא חם וקשה לשתותו בלא הפסק כדרך שאר משקין כי אם מעט מעט, יש מחלוקת רבה בין הפוסקים אם צריך לברך ברכה אחרונה ... מצדדים שלא לברך ... וכן הוא מנהג העולם.